

İlgili Kanun / Madde
6356 S. STK/39

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/9462
Karar No. 2025/10438
Tarihi: 26.12.2025

- TİS'DEN YARARLANMA
- TİS'DEN YÜRÜRLÜK TARİHİNDEN İTİBAREN YARARLANMA İÇİN YÜRÜRLÜK TARİHİNDE VE İMZA TARİHİNDE TARAF SENDİKAYA ÜYE OLMANIN VE İŞYERİNDE ÇALIŞIYOR OLMASININ GEREKTİĞİ
- TİS YÜRÜRLÜK TARİHİ İLE İMZA TARİHİ ARASINDA İŞTEN AYRILANLARIN YÜRÜRLÜK TARİHİNDE ÜYE OLMALARI HALİNDE İŞTEN AYRILMA TARİHİNE KADAR YARARLANABİLECEKLERİ

ÖZETİ: 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) 39/1 hükmünde "taraf işçi sendikasına üye olmak" toplu iş sözleşmesinden yararlanmanın şartı olarak öngörülmüştür. Kanun hükmüne göre toplu iş sözleşmesinden yararlanmak için aslolan sendika üyeliği olup istisnai hâller dışında (dayanışma aidatı, sendikanın yazılı onayı gibi) sendika üyesi olmayanlar toplu iş sözleşmesinden yararlanamaz.

Açıklanan sebeplerle geriye etkili toplu iş sözleşmesinden yürürlük tarihinden itibaren yararlanmak isteyen işçi; hem yürürlük tarihinde toplu iş sözleşmesinin uygulandığı işyerinde çalışmalı, hem de imza tarihinin yanı sıra yürürlük tarihinde de taraf sendikaya üye olmalıdır. Bunun anlamı imza tarihinde sendika üyesi olan işçinin, yürürlük tarihinden sonra işe girmesi yahut sendikaya üye olması durumunda,

bu olgulardan hangisi daha sonraki bir tarihte gerçekleşmişse işçinin o tarihten itibaren toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmesidir. Yürürlük tarihi ile imza tarihi arasındaki dönemde sendika üyeliğinden ayrılma hâlinde yararlanmanın kesintiye uğrayacağı muhakkaktır (Yıldız, s.101). Diğer taraftan yürürlük tarihi ile imza tarihi arasında iş sözleşmesi sona eren işçiler bakımından 6356 sayılı Kanun'un 39/3 hükmünde istisnai bir düzenlemeye yer verilerek imza tarihinden önce işyerinden ayrılan işçileri açıkça iş sözleşmesinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanabilecekleri ifade edilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası (Tes-İş Sendikası) üyesi olduğunu, davalı asıl işverene ait işyerinde işletme teknisyeni olarak alt işverenler nezdinde çalıştığını, Sendika ile dava dışı alt işveren Şirket arasındaki görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanması üzerine Yüksek Hakem Kurulunun 14.03.2024 tarihli kararıyla 01.04.2018–31.03.2020 yürürlük süreli toplu iş sözleşmesinin bağtlandığını, davacının bu toplu iş sözleşmeleri kapsamında olmasına rağmen alt işverenlerin taraf olduğu toplu iş sözleşmesi hükümlerinin davacı hakkında uygulanmadığını ve bir kısım alacaklarının ödenmediğini, davalı işverenin ödenmeyen alacaklardan asıl işveren sıfatıyla sorumlu olduğunu ileri sürerek, fark ücret, ikramiye, yakacak, bayram ve çocuk yardımı alacaklarının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davanın hak düşürücü süre ve zaman aşımı nedeniyle reddi gerektiğini, davacının çalışmaları sebebiyle herhangi bir sorumluluğu bulunmadığını, alt işverene bırakılan hizmet alım işinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun (4734 sayılı Kanun) 3/(g) hükmü kapsamında ihale edildiğini, aynı Kanun'un 62/1-(e) hükmündeki fiyat farkından kaynaklı ödemelerin bu madde kapsamındaki işlere ilişkin olduğunu, kendilerinin ihale ettiği işlerin bu kapsamda yer almadığını, kendilerinin toplu iş sözleşmesinden sorumlu olmadıklarını, davacının ücret bordroları ile alacaklarının ödendiğini savunarak davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davacının dava dışı yüklenici Şirket işçisi olarak davalıya ait işyerinde çalıştığı, davalı işverenin asıl işveren sıfatıyla davacının çalışmalarından doğan alacaklardan sorumlu olduğu, davacının sendika üyesi olduğu, toplu iş sözleşmesinden yararlanma hakkı bulunduğu, toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan alacaklarının ödenmediği, dosyada bulunan bilirkişi raporunun denetime elverişli olduğu gerekçesiyle toplanan kanıtlar ve alınan bilirkişi raporuna dayanılarak davanın kabulüne karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; İlk Derece Mahkemesinin vakia ve hukuki değerlendirmesinde usul ve esas yönünden kanuna aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davalı tarafın istinaf başvurusunun 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353/1-b(1) hükmü gereğince esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davalı vekili temyiz dilekçesinde;

1. Müvekkilinin ihale makamı konumunda bulunduğunu, davacının çalışmaları sebebiyle herhangi bir sorumluluğu bulunmadığını,
2. Alt işverene bırakılan hizmet alım işinin 4734 sayılı Kanun'un 3/(g) hükmü kapsamında ihale edildiğini, aynı Kanun'un 62/1-(e) hükmü kapsamında ihale edilen bir iş olmadığını, buna göre toplu iş sözleşmesinden doğan alacaklardan müvekkilinin sorumlu olmadığını ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, davacı işçinin toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan alacaklara hak kazanıp kazanmadığı ve bu alacaklardan davalının sorumlu olup olmadığına ilişkindir.

1. Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre davalı vekilinin aşağıdaki paragrafın kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2. 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) 39/1 hükmünde "taraf işçi sendikasına üye olmak" toplu iş sözleşmesinden yararlanmanın şartı olarak öngörülmüştür. Kanun hükmüne göre toplu iş sözleşmesinden yararlanmak için aslolan sendika üyeliği olup istisnai hâller dışında (dayanışma aidatı, sendikanın yazılı onayı gibi) sendika üyesi olmayanlar toplu iş sözleşmesinden yararlanamaz.

Bu itibarla, 6356 sayılı Kanun'un 39/2 hükmündeki; "Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasına işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır." şeklindeki düzenlemenin, maddenin 1. fıkrasında yer alan "Toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikasının üyeleri yararlanır." hükmü ile birlikte ele alınması gerekir.

Taraflarca toplu iş sözleşmesinin geriye veya ileriye etkili olmasına yönelik bir kararlaştırma yapılmamış ise kural olarak toplu iş sözleşmesinin imza tarihinde yürürlüğe gireceği kabul edilmelidir (İrem Yayvak, Toplu İş Sözleşmesinin Art Etkisi, İstanbul, 2014, s. 185; Ercüment Özkaraca, Sema Deniz Özkan Koç, "Anayasa Mahkemesi'nin İptal Kararı Sonrası Geçmişe Etkili Yürürlüğe Konan Toplu İş Sözleşmelerinden Dayanışma Aidatı Ödeyerek Yararlanma", Sicil İş Hukuku Dergisi, Y.2021, S.46, s.12). Böyle bir durumda imza tarihinde sendika üyesi olanların, imza ve yürürlük tarihleri aynı olduğundan, yürürlük tarihinden itibaren sözleşmeden yararlanacakları tartışmasızdır. Kanun koyucunun 39. maddede imza tarihini esas alarak imza tarihinde üye olanların yürürlük tarihinden itibaren sözleşmeden yararlanabileceğini öngörmesinin temel sebebinin de bu genel kuraldan hareket edilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşılık taraflarca toplu iş sözleşmesinin geriye etkili olarak yürürlüğe girmesi kararlaştırıldığında, yine Kanun'un 39. maddesi ışığında bir değerlendirme yapılması zorunlu olmakla birlikte, sözleşmeden yararlanma zamanı bakımından imza tarihi ile yürürlük tarihi yönünden bir ayırım yapılması gerekli hâl gelir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki tıpkı imza tarihi ile yürürlük tarihi aynı olan toplu iş sözleşmesinde olduğu gibi, geriye etkili şekilde yürürlüğe giren toplu iş sözleşmesinden yararlanma için de ilk koşul imza tarihinde sendika üyesi olmaktır (Ömer Ekmekçi, Toplu İş Hukuku Dersleri, İstanbul, 4. Baskı, 2022, s. 406). Ancak geriye etkili bir toplu iş sözleşmesinden yürürlük tarihinden itibaren yararlanmak için bu koşul tek başına yeterli olmayıp işçinin, yürürlük tarihinde o işyerinde çalışmakta olan sendika üyesi işçi olması gerekir (Gaye Burcu Yıldız, Toplu İş Hukukunda Toplu İş Sözleşmesinden Yararlanma, Ankara, 2021, s.100; Yeliz Bozkurt Gümrükçüoğlu, Toplu İş Sözleşmesinin Uygulanma Alanı, İstanbul, 2018, s.271; Ekmekçi, s.406-407). Çünkü toplu iş sözleşmesinden yararlanma için genel kural, toplu iş sözleşmesinin uygulandığı işyerinde çalışan işçinin taraf sendikaya üye olmasıdır. 6356 sayılı Kanun'un 39/1 ve 2 hükümlerinde bu kuralın aksine bir düzenleme yer almamaktadır.

Geriye etkili bir toplu iş sözleşmesinden, imza tarihinde üyelik şartını sağlamak kaydıyla yürürlük tarihinden itibaren yararlanılabileceğinin kabulü, uzun bir süre sendika üyelik aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanan işçi ile sadece imza tarihinde üye olmak suretiyle yürürlük tarihinden itibaren sözleşmeden yararlanan işçi arasında nimet ve külfet dengesi bakımından açıkça eşitliğe aykırı bir sonuç oluşturur (Ekmekçi, s. 407). Oysa 6356 sayılı Kanun

sistematiğinde sendikanın muvafakati dışında toplu iş sözleşmesinden yararlanma ya üyelik aidatı ya da dayanışma aidatı ödenmesine bağlı olup sistemde, bu yöntemler dışında bir karşılıksız yararlanma biçimi öngörülmemiştir.

Açıklanan sebeplerle geriye etkili toplu iş sözleşmesinden yürürlük tarihinden itibaren yararlanmak isteyen işçi; hem yürürlük tarihinde toplu iş sözleşmesinin uygulandığı işyerinde çalışmalı, hem de imza tarihinin yanı sıra yürürlük tarihinde de taraf sendikaya üye olmalıdır. Bunun anlamı imza tarihinde sendika üyesi olan işçinin, yürürlük tarihinden sonra işe girmesi yahut sendikaya üye olması durumunda, bu olgulardan hangisi daha sonraki bir tarihte gerçekleşmişse işçinin o tarihten itibaren toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmesidir. Yürürlük tarihi ile imza tarihi arasındaki dönemde sendika üyeliğinden ayrılma hâlinde yararlanmanın kesintiye uğrayacağı muhakkaktır (Yıldız, s.101). Diğer taraftan yürürlük tarihi ile imza tarihi arasında iş sözleşmesi sona eren işçiler bakımından 6356 sayılı Kanun'un 39/3 hükmünde istisnai bir düzenlemeye yer verilerek imza tarihinden önce işyerinden ayrılan işçileri açıkça iş sözleşmesinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanabilecekleri ifade edilmiştir.

Somut olayda davacının uyuşmazlık konusu dönemde yürürlükte bulunan dava dışı alt işveren BMM Birleşik Müteahhitler Müşavirlik İnş. Proje Tesis Kontrollük Dan. AŞ'nin (BMM Şirketi) taraf olduğu 14.03.2024 imza tarihli ve 01.04.2018-31.03.2020 yürürlük süreli toplu iş sözleşmesinden yararlanabileceği kabul edilerek hesaplanan alacaklar hüküm altına alınmıştır. Ne var ki dava dilekçesinde 01.04.2018-16.08.2018 tarihleri arasındaki dönem için hesap yapılması talep edildiği hâlde toplu iş sözleşmesinin yürürlük döneminin tamamı için hesaplama yapılması taleple bağlilik ilkesine aykırı olduğundan hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

Ayrıca davacı işçinin 05.11.2014 tarihinde Tes-İş Sendikasına üye olduğu, 17.08.2018 tarihinde üyelikten çekildiği, 04.05.2020 tarihinde ise ikinci kez tekrar Tes-İş Sendikasına üye olduğu görülmüştür. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda davacının 04.05.2020 tarihli üyeliğinin toplu iş sözleşmesinin imza tarihinden önce olması nedeniyle toplu iş sözleşmesinin yürürlük tarihinden itibaren tüm dönemde faydalanabileceği belirtilerek hesaplama yapılmış ise de davacının sendikaya ikinci kez üyeliği toplu iş sözleşmesinin imza tarihinden önce olmakla birlikte yürürlük süresinden sonradır. Yukarıda yapılan açıklamalar ve 6356 sayılı Kanun'un 19. maddesine göre üyelikten çekilmenin, sendikaya bildirim tarihinden itibaren bir ay sonra geçerlilik kazanacağı dikkate alındığında, davacının 01.04.2018-17.09.2018 tarihleri dışında sözü edilen toplu iş sözleşmesinden yararlanması mümkün değildir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

1. Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN

KALDIRILMASINA,

2. İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgiliye iadesine,

Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

26.12.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.